

oraz polityki wyrażającej się w kształtowaniu reguł ustroju gospodarczego. Wynika to z dokonujących się w świecie procesów globalizacji. Uczestnicy projektu analizują, dlaczego globalizacja skłania do dokonania zmian w określonych wyżej politykach i próbują określić, na czym te zmiany winny polegać. Dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania integracji we Wspólnotach Europejskich bardzo ważne znaczenie miałyby dalsze wzmocnienie przyjętej w traktacie z Maastricht zasady subsydiarności. Autorzy badają, czy do wzmocnienia tej zasady może przyczynić się działalność Komitetu Regionów.

Drugą grupę problemów, podjętych w tej części badań, stanowią kwestie związane z funkcjonowaniem gospodarki województwa wielkopolskiego w ramach Unii Europejskiej. Podstawowym celem, jaki stawiają sobie władze województwa, jest zapewnienie dynamicznego jego rozwoju, zagwarantowanie wysokiej konkurencyjności regionu w porównaniu z innymi regionami Polski i Europy. Uczestnicy projektu zastanawiają się, jakie istnieją możliwości realizacji tego celu, badają więc stan gospodarki regionu wielkopolskiego, próbując pokazać podstawowe jej atuty i negatywy.

Przyszłe tempo rozwoju gospodarczego Wielkopolski, podobnie jak całej Polski, zależy w istotnej mierze od zdolności przyciągania bezpośrednich inwestycji zagranicznych, a te z kolei – od istniejących warunków lokalizacyjnych. W Wielkopolsce do największych należą inwestycje kapitału niemieckiego. W ramach projektu została również podjęta analiza warunków istniejących w tym regionie do powstania i działania przedsiębiorstw z udziałem kapitału niemieckiego.

Wyniki przeprowadzonych badań zostaną przedstawione w książkach – wydanych w języku niemieckim i polskim.

Piotr Kalka

PURDA DUŻA

STUDIUM TOŻSAMOŚCI I PAMIĘCI POLSKO-NIEMIECKIEGO POGRANICZA

Projekt badawczy pn. Purda Duża. Studium tożsamości i pamięci polsko-niemieckiego pogranicza powstał we współpracy Instytutu Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk, Instytutu Zachodniego w Poznaniu oraz Stowarzyszenia Wspólnota Kulturowa „Borussia”. Oprócz pracowników naukowych wymienionych instytucji wzięli w nim udział studenci z Polski i Niemiec.

W założeniu projekt nawiązuje do badań socjologicznych przeprowadzonych na Warmii w latach 1946-1947 przez zespół prof. Stanisława Ossowskiego.

Projekt rozpoczął się 15 czerwca 2005 r. spotkaniem uczestników w Instytucie Zachodnim, na którym byli obecni przedstawiciele Instytutu Zachodniego, Wspólnoty Kulturowej „Borussia oraz 12 studentów z różnych kierunków (m.in socjologii, kulturoznawstwa, slawistyki, historii) z mieszanej, polsko-niemieckiej grupy badawczej. Wykłady prof. Huberta Orłowskiego, prof. Andrzeja Saksona i dra Roberta Trabę miały wprowadzić uczestników w tematykę badań. Zaprezentowano też

założenia projektu oraz historię dotychczasowych badań socjologicznych ludności autochtonicznej Warmii.

Celem projektu jest – poza kontynuacją badań St. Ossowskiego – rekonstrukcja krajobrazu kulturowego współczesnej Warmii oraz prześledzenie powojennych losów ludności Warmii na przykładzie mieszkańców Purdy. Analizie zostaną poddane oryginalne, zachowane wywiady z badań przeprowadzonych w Purdzie w 1947 r. (w tym dwie nigdy nieopublikowane prace magisterskie z tego okresu). Ponadto przewiduje się opracowanie materiału empirycznego uzyskanego w trakcie obozu badawczego.

Wieś Purda Wielka (zwana dawniej Purdą Dużą, po niemiecku Gross Purden) została wybrana ze względu na tradycję badawczą oraz specyficzną historię. Przez wieki była zamieszkała przez polskojęzycznych, katolickich Warmiaków. W okresie przemian narodowych przełomu XIX i XX w. część z nich identyfikowała się z narodem polskim, część z niemieckim, część wreszcie pozostała przy „lokalnej warmińskości”. Po II wojnie światowej prawie wszyscy mieszkańcy, w różnym czasie, wyjechali do RFN. Dzisiejsi mieszkańcy Purdy są głównie ludnością napływową z Polski centralnej i dawnych ziem wschodnich II Rzeczypospolitej. Badania nie są prostą kontynuacją projektu badawczego St. Ossowskiego, ponieważ w ciągu kilkudziesięciu lat znacząco zmienił się skład ludnościowy Purdy.

W dniach 12-23 sierpnia 2005 r. miał miejsce obóz badawczy w Purdzie, podczas którego przeprowadzono empiryczną część badań dla potrzeb projektu. Oprócz nielicznych autochtonów, uczestnicy projektu zetknęli się z licznymi potomkami przesiedleńców z różnych stron Polski. Dzisiejsza Purda nabrała charakteru wsi letniskowej położonej niedaleko Olsztyna, co wiąże się z napływem nowej grupy „osiedleńców – letników budujących w Purdzie domy letniskowe”. Ta grupa co prawda nie mieszka na co dzień w wiosce, ale ze względu na tradycyjne, wieloletnie kontakty z lokalną społecznością oraz coraz częstsze przypadki stałego osiedlania we wsi została włączona do badań. W trakcie badań uczestnicy projektu zetknęli się także ze specyficzną grupą letników, tj. z dawnymi mieszkańcami Purdy, którzy wyjechali do RFN w latach 70. Współczesna Purda jest więc badana pod kątem pamięci o przeszłości wsi i jej dawnych mieszkańcach, krajobrazu kulturowego, topografii miejsc szczególnych dla mieszkańców. Uczestnicy projektu oprócz metod, takich jak wywiad i ankieta, posiłkowali się fotografią i digitalizacją dokumentów. Badania socjologiczne przeprowadzono na kilku poziomach: wywiady z ekspertami, wywiady narracyjne z wybranymi mieszkańcami, spotkania z liderami opinii, badania za pomocą kwestionariusza ankiety, obserwacja uczestnicząca, opis topografii wsi i digitalizacja zdjęć i dokumentów z prywatnych zbiorów mieszkańców wsi.

Podczas spotkania roboczego, podsumowującego obóz naukowy, członkowie zespołu sformułowali dalekosiężny cel – utworzenie tzw. modelu Purdy, tj. studium przypadku, modelowego badania wioski pogranicza Ziem Zachodnich i Północnych, z uwzględnieniem historii w skali makro oraz losów pojedynczych ludzi i rodzin. Oprócz modelu monografii założeniem twórców projektu jest utworzenie, na bazie wniosków z badań, materiału dydaktycznego do nauczania o krajobrazie kulturowym. Kolejny pobyt zespołu badawczego w Purdzie jest planowany na lato 2006 r. Celem drugiego obozu jest kontynuacja badań, m.in nagranie materiału filmowego o wiejskiej społeczności przez poznańskich studentów związanych z pracownią socjologii wizualnej.

Marcin Tujdowski